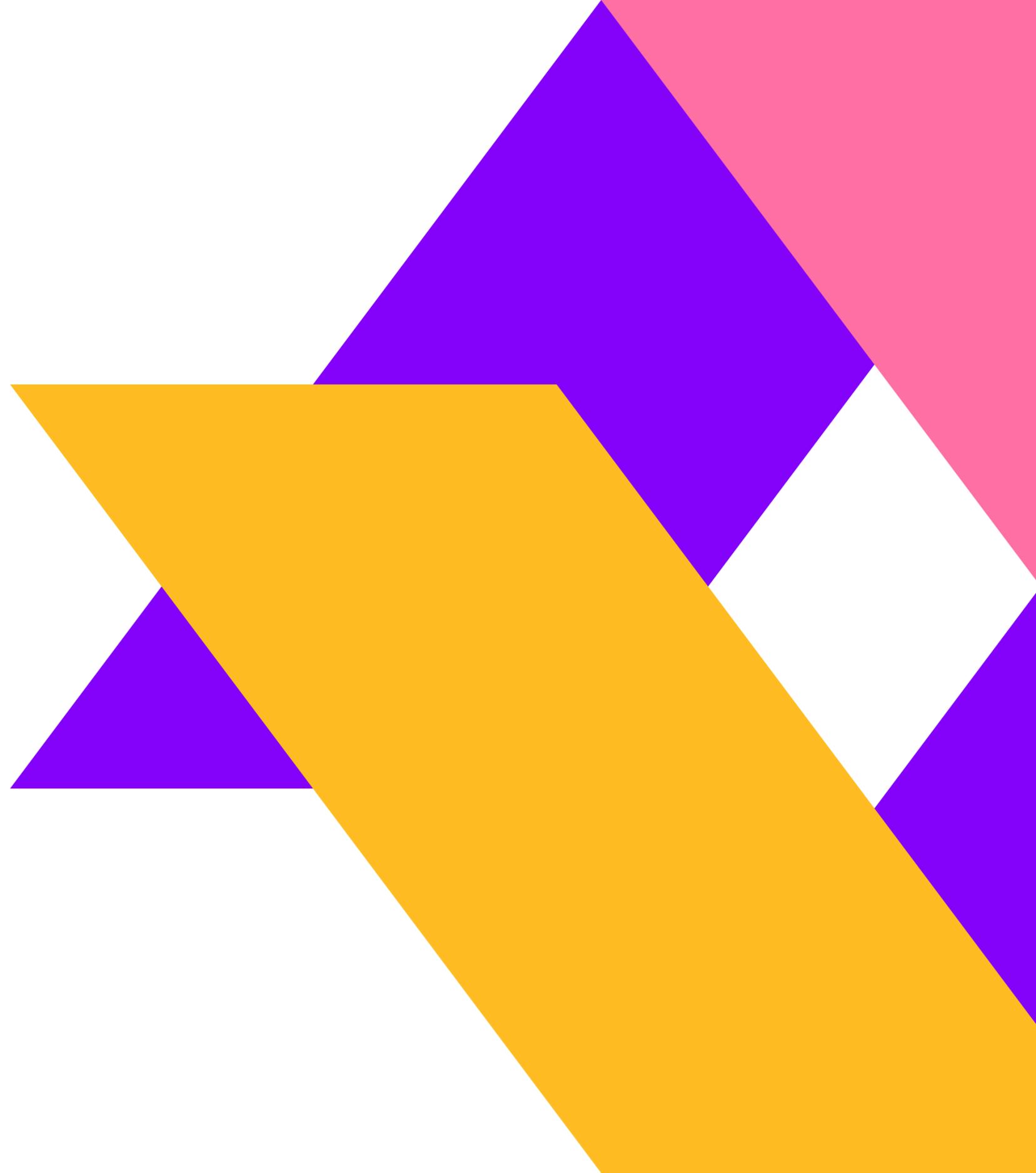




Тема сучасної війни росії проти України в новій шкільній програмі з літератури



Слово про війну виконує сьогодні дві найголовніші функції – зцілення і свідчення. Шоковане суспільство хоче виговоритися. Довкола нас і в нас вирують такі емоції, що мусиш вилити їх на папір, аби не збожеволіти. І ще, зараз усяка фальш, другорядність відійшла на задній план. Ми є свідками й учасниками справжнього, екзистенційного буття – з відчаєм, утратами, силою духу, разючими взірцями людяності... Зрештою, кожен, лягаючи спати, не знає, чи прокинеться. Війна, як і кохання, виявляє людину такою, якою вона є насправді. Тому стільки щирости, дивовижної мудрости і справжності у цій літературі, така високовольтна емоційна напруга.

Зрозуміло, що значну увагу в нових програмах приділено темі сучасної війни. Добираючи тексти, ми керувалися такими критеріями: відповідність віковим особливостям учнів, гуманізм, художність. На перетині цих трьох аспектів не так і легко, як може здатися на перший погляд, дібрати твір для вивчення у тому чи тому класі. Передовсім він має бути доступним, зрозумілим і цікавим для учнів саме цього класу.

Також важливо, щоб твір був правдивим – не лакував, не романтизував війну і при цьому не ранив ще більше й так уже пошматовані дитячі душі, а навпаки, зціляв.

Найголовніша місія нашої літератури на багато-багато літ – зціляти душі людські правдою і любов'ю.

Але успішно виконати цю шляхетну місію зможе лише художньо досконалий твір. Звідси – третій критерій добору текстів для вивчення у школі, текстів усіх, а надто ж про цю війну. Як уже мовилося, число воєнних творів буквально із кожним днем зростає. Більшість авторів пише, бо не може мовчати, відчуває обов'язок закарбувати цю доленосну добу у слові, допомогти собі й іншим зберігати душевну рівновагу, осягати істину, яка стає зримішою у такі часи.

Ми намагалися добирати тексти до програми з урахуванням трьох згаданих критеріїв – доступність гуманізм, художність.

Творів про цю війну не так густо в курсі 5-9 класів – не хотілося зловживати важкими темами. Та й багато вартісних новинок з'явилося уже після укладання програм і з'являтиметься далі. Передбачаючи ці перспективи, ми запропонували оглядові теми. У 7 класі це – «Сучасна українська поезія про війну», у 9 – «Поезія з війни». Крім того, кожне півріччя кожного класу завершується темою «Найцікавіше з літературних новинок». Такі формулювання дозволяють авторам підручників, учителям і учням самотійно добирати цікаві, художньо довершені нові твори для вивчення. Ось чому так важливо враховувати, уміти визначати мистецьку якість текстів.

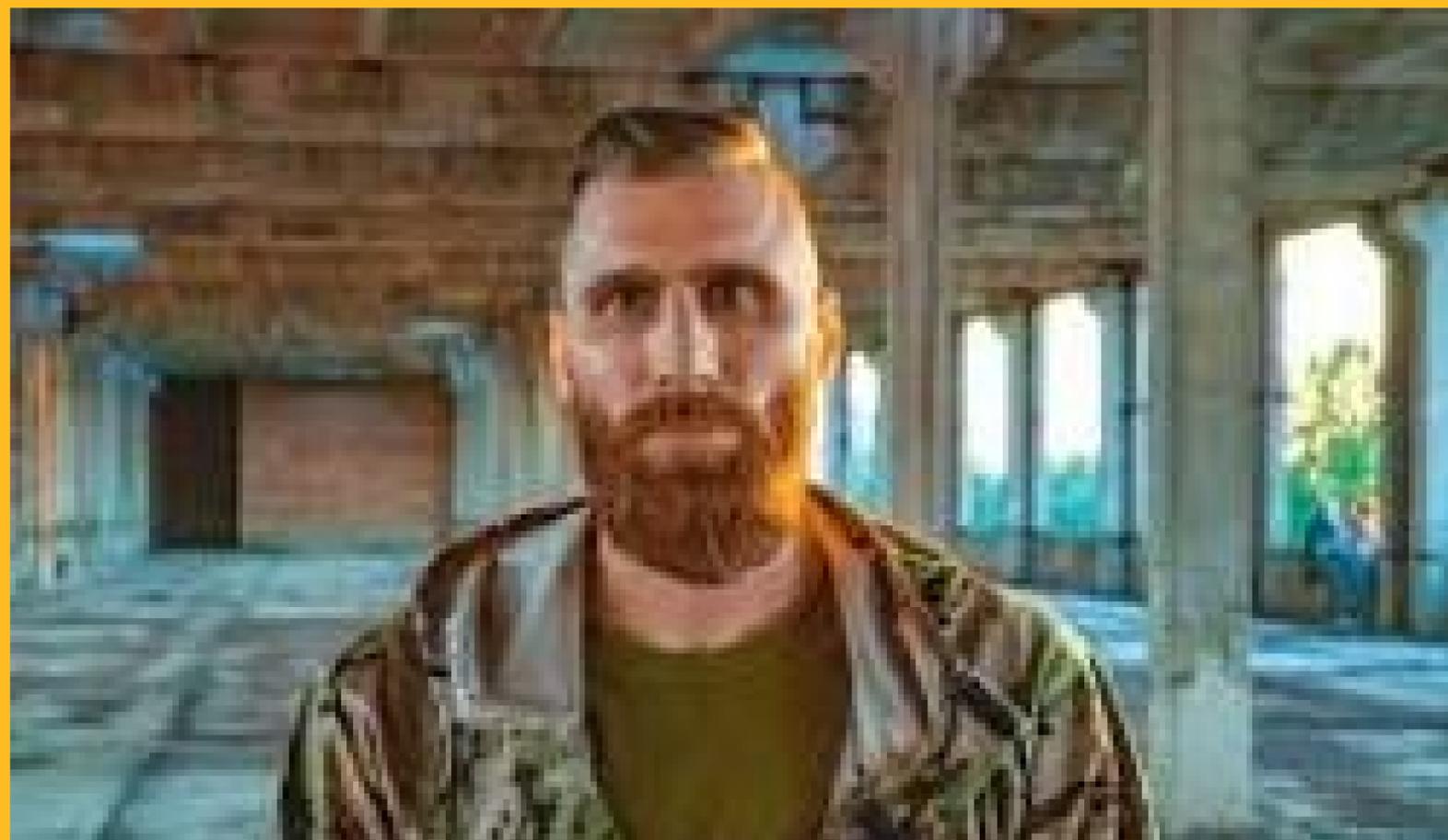
Зачином до вивчення теми війни у 5 класі обрано оповідання Галини Кирпи «Мій тато став зіркою». Це сприймання Майдану очима, душею маленької дівчинки.



**При вивченні
оповідання Марії
Морозенко «Вірність
Хатіко» запропоноване
завдання – підготувати
творчий проєкт
«Тварини війни»,
зокрема розповісти
історію песика Патрона.**



**У 6 класі ми
пропонуємо учням
поділитися
враженнями від
відеокліпу за віршем
поета і воїна Павла
Вишебаби «Донці» –
«Тільки не пиши мені
про війну...».**



У 7 класі значне місце відводимо пісенній патріотичній ліриці. Це твори різних епох. Але сьогодні вони здобули друге життя, звучать на кожному кроці.

Хтось може навіть здивуватися, що пісні «Ой у лузі червона калина...», яку зараз виконує зокрема й Pink Floyd, уже 109 років, а найвідомішому віднедавна маршу нашої армії «Зродились ми великої години...» – 91 рік і спочатку він був славнем ОУН.

Цілком органічним продовженням гідної традиції стали й пісні недавні, уже про цю війну – «Квіти мінних зон», «Місто Марії» Святослава Вакарчука та «Біля тополі» – реквієм полеглим героям, написаний, до речі, польським українцем Петром Солодухою. Програмою передбачене докладне емоційне знайомство із усіма цими творами, прослуховування їх у різних аранжуваннях. Для цього в підручниках розміщені відповідні QR-коди, за якими можна зі смартфона зайти в електронний додаток.

Нарешті, в 9 класі у розділі «Сучасна молодіжна проза» ми пропонуємо вивчати повість Олександра Михеда «Котик, Півник, Шафка»



УКРАЇНА І УКРАЇНЦІ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР

Текст Б. ВАРЕНИКИ ПО-ТЕРНОПІЛЬСЬКИ



Світлина Марти Жиравель

П'ять тисяч вареників для українських бійців наліпили волонтерки з Тернопільщини. Працювали впродовж трьох годин. Витратили 120 кг борошна, понад 20 кг картоплі та 10 кг сиру.

«Вареники ліпили дружно, — розчулено розповідає волонтерка

Ганна Батіг, бабуся учасника російсько-української війни. — Хочемо, щоб воїни відчули родину, щоб їм стало тепло на душі».

«Варенички із сиром і картоплею, ще й цибулькою заправлені. Будуть смачні», — розповіла тернополянка Надія Кусь.

Людмила Червінська — співачка. Жінка каже, що до благодійної акції долучилася вперше: «Вареники я роблю для своїх синочків, щоб вони були здорові, щоб їм смачно було,

Б. ВИКОНУЙМО ЗАВДАННЯ

- Випиши з текстів ключові слова.
- Знайди три спільні та три відмінні риси в текстах.
- Добери заголовки до текстів А і В. У заголовках використай прислівники.
- Випиши з текстів прислівники. Поясни спосіб їх творення.
- Напиши мініесе з теми «Волонтерство — це наш маленький внесок у велику перемогу».

§ 56. СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ПРИСЛІВНИКІВ

Жовто-блакитний стяг підіймаєм,
з тризубом йдем до мети.

Олег Скрипка



Я мрію — і це не утопія, це реальність —
про щасливу демократичну країну,
що стане не тягарем, а окрасою Європи.

Країну сильну та комфортну.

Країну, де розмовлятимуть
українською мовою і вдома,
і на вулиці, і в храмі, і в театрі.

Я знаю, що ми можемо збудувати таку країну.

Я вірю, що на таку країну ми заслужили.

Віталій Портников



1. Працюймо з епіграфами.

- У якому з епіграфів йдеться про державні символи?
- У якому з епіграфів описано національні цінності? Які?
- Що спільного і що відмінного є в змісті епіграфів?
- Чи згодні ви з авторами епіграфів?

2. Продовж речення, уживши в кожному з них не менше трьох слів. Запиши. Визнач, якою частиною мови виражені ці слова.

1. Українські воїни (*які?*) Українські воїни борються (*як?*)
2. Українські волонтери (*які?*) Заради перемоги ми працюємо (*як?*)
3. Сучасні підлітки (*які?*).... Сучасні підлітки уміють спілкуватися (*як?*)

Книга включає: відповіді на готові запитання до тексту; самостійне формулювання запитань до тексту; комбінування запитань до тексту й відповідей на готові запитання; виникнення запитань і гіпотез по ходу читання; самостійне виявлення прихованих у тексті запитань і відповіді на них. З огляду на те що кожна відповідь породжує щонайменше два нових запитання, слід стимулювати учнів формулювати запитання, які залишилися без відповіді.

Неллі Бондаренко
Сергій Косянчук

Українська ПАТРІОТИКА: тексти і завдання

Навчально-
методичний
посібник

<https://lib.iitta.gov.ua/738206/1/BNV%20KSV%202024%20Patriotyka.pdf>